

REDACTIUNEA,
 Administrația și Tipografia
 Brașov, piața mare nr. 20.
TELEFON Nr. 226.
 Scrierile neînscrise nu se
 primesc.
 Manuscrisurile nu se restituie.
Inserate
 se primesc la Administrația
 Brașov, și la următoarele
BIPOURURI DE ANUNȚURI:
 În Viena la M. Dukas Nachf.,
 Dr. Angenfeld & Emeric Les-
 alk Nachf., Anton Oppelk.
 În Budapesta la A. V. Golber-
 ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
 opold (VII Erssébet-közt)
 Prețul inserțiilor: o serie
 garandată pe o coloană 16 bani
 pentru o publicare. Publicări
 mai dese după tarifă și invo-
 la. — **RECLAME** pe pagina
 2 o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXIII

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare
Abonamente pentru Austro-Ungarie!
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 8 cor.
 Nr-ul de Duminică 4 cor. 30 ba.
Pentru România și străinătate
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10
 Nr-ul de Duminică 8 fr. 30 ba.
 Se primumără la toate
 cile postale din țară și în
 afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
 Administrația, Piața
 târgului Inului Nr. 20, etaj
 I. Pe un an 22 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 8
 cor. 30 ba. Pe un an
 cor., pe șase luni 12 cor.,
 trei luni 6 cor. — Un ese-
 plar 10 bani. — Atât abo-
 namentele, cât și inserțiile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 21.

Brașov, Joi 28 Ianuarie (10 Februarie)

1910.

În Anglia. Iată proiectele de lege care au pricinuit conflictul între lorzi și liberali:

Cu tot deficitul de 400 milioane al exercițiului 1908—1909, statul a fost pus la contribuție cu sume însemnate spre îmbunătățirea, în largă măsură a muncitorilor. Așa, pentru strângerea unui fond de asigurare contra accidentelor, a lipsei de lucru, a boalei, pe lângă contribuțiile muncitorești, statul va da aproape 15 milioane. Căcărui persoane dela vârsta de 70 ani înainte, care a muncit, de obicei, pentru întreținerea sa cât și a celor ce atârnă de ea și care n-a săvârșit nici o crimă, statul îi va servi o pensie din veniturile lui. Pe copiii din școlile primare sunt îndatorate să-i hrănească municipalitățile.

Pentru realizarea veniturilor trebuitoare la satisfacerea acestor îmbunătățiri, s-au sporit dările pe cei avuți. S-a sporit după principiul progresiunii, taxa asupra moștenirilor: dela 5—10.000 taxa va fi 4%; dela 100.000—150.000 taxa va fi 9%; dela 800.000—1.000.000 taxa va fi 14%. S-a introdus un principiu cu totul nou în taxarea veniturilor: pentru aceeași sumă, venitul dela capital va fi supus la o dare mai ridicată decât venitul muncii. S-a stabilit taxa de 20% asupra plus-valutei mobiliare constatată cu prilejul vânzării. S-au taxat: sporul de valoare a terenurilor urbane pricinuit de faptul dezvoltării terenurilor vecine; terenurile goale; reînnoirea contractelor de închiriere; terenurile miniere; cercurile, automobilele, etc.

— Așa e în Anglia. Dar cum e la noi, în patria clasică a luptelor constituționale, copiate, mai e vorbă, de englezi, și a conflictelor între lorzi și parvenții maghiari și între bieteile clase „liberale” ale naționalităților și muncitorilor?

O, la noi, luptele și conflictele au pricinii mult mai nobile și mai adânci: ciucuri naționali la săbii, și lefuri grase pentru nemeși scăpați!

La maghiarii noștri-i o mare modestie, că se aseamănă veșnic cu Anglia, și pentru englezi o mare onoare...

Hieronimi despre votul universal.

— Textul autentic al vorbirii. —

„Dorința și datorința de căpetenie a guvernului este să-și creeze, prin alegeri noi, un nou parlament, cu deplină conștiință a datoriilor sale și cu deplină pregătire pentru a le și realiza.

Sunt cunoscute marile lipsuri ale legii electorale de acum. Baza ei este cențul și cențul se poate admite cel mult atunci dacă e drept și egal. Dar cențul nostru variază nu numai după comitate ci chiar și după comune. Intr-unele comune dreptul de vot este legat de 40 cruceri, în altele de 30—40 florini. Cea mai mare nedreptate a legii o simt însă muncitorii. Cu toate că în genere muncitorimea e la un nivel mai înalt de cultură decât țărănimea, legea de acum nu-i dă drept de vot, deoarece muncitorul capătă plată la săptămână și astfel nu plătește dare de venit.

Alt mare neajuns al legii este, că pretinde ca alegătorii să se adune cu toții la un loc, la votare, și astfel au să întâmpine o mulțime de greutăți și de abuzuri. Dar sufragiul universal are acum atâția aderenți numai fiindcă dela 1848 încoace legea noastră electorală n-a fost schimbată de loc. Reformele din 1874 nu schimbă întru nimic principiile legii din 48, și mai cu seamă nu se ating de cens. De-atunci spiritul democrației s-a răspândit în toată Europa, și libertatea profesională precum și cercetările științifice libere au dat puternice indemnuri celor mai largi mase ale poporului, ca să ceară parte pentru ele la viața de stat, ceia ce numai prin alegeri se poate. Nu e mirare, dacă Ungaria, totdeauna primitoare față de ideile apusului, nu s-a închis nici în fața acestei idei moderne.

Cei cu sufragiul universal dela noi se gândesc, de obicei, la două state:

la Franța și la Germania. În Franța e cel mai vechi sufragiul universal. A fost introdus prin revoluția din 1848, ce răsturnase de pe tron pe Ludovic Filip. Cei ce provocaseră revoluția erau sinceri iubitori de libertate. Intre ei era și poetul Lamartine. Ei credeau că asigură libertatea prin sufragiul universal, dar abia trecură trei ani, și sufragiul universal sapă groapa republicii și puse pe tron tirania lui Napoleon III, ce ținu până la nenorocitul război cu Germania.

Va să zică ce roade a dat în Franța sufragiul universal? Nu este bărbat de stat și nu este istoriograf frances, care să nu fi arătat ce mult suferă nivelul parlamentului frances, în urma sufragiului universal. Rar se găsește în parlamentul frances un om de știință sau vre-un mare industriaș. Sunt însă o mulțime de advocați, de dascăli și cam la 80 de veterinari (haz). Pentru țaranul frances anume vacuța lui e o lume întreagă. De sănătatea vacuței are mai mare grijă decât de sănătatea lui proprie, și astfel îi îndrăgește degrabă pe veterinari. În loc de-a crea legi, deputatul frances caută subterfugii. Ministrul de finanțe se plânge tocmai că nu-i stat de cap deputații cu pretenziunile lor pentru căldărușe, (o specie a fabricatului de spirit — Red) cu toate că ele sunt oprite prin lege.

Să vedem apoi imperiul german. În Germania rezultatul sufragiului universal a fost o nemaipomenită dezvoltare a industriei și comerțului, și bunăstarea generală s-a ridicat în o măsură fără păreche. Țara e consolidată și e temută în toată Europa. De unde contrastul acesta?

De acolo, că Germania are cei drept un guvern constituțional, dar nu un guvern parlamentar. Oriicum ar vota parlamentul german, ministrul n-are să-și părăsească locul. Responsabil e numai cancelarul. Parlamentul are numai să creeze legi, dar asupra

guvernării n-are nici o putere. Evident că e greu a face concluzii și nu-i iertat să te iai după fraze, dacă e vorba să mărturisești: ești partizan al sufragiului universal, sau nu ești? Bine trebuie să cântărești toate împrejurările și toți factorii. Cum ai văzut, sufragiul universal acolo pare mai puțin periculos, unde nu este parlamentarism, și acolo-i poate mai puțin acceptabil, unde-i o severă guvernare parlamentară.

În fața noastră sunt două proiecte de lege electorală. Proiectul guvernului Fejérváry își zicea sufragiul universal, dar pe nedrept, căci 1.200.000 de cetățeni ar fi fost încă tot despoiați de dreptul de vot. Proiectul lui Andrassy pune în vedere un sufragiul universal ce-i drept, dar nu un sufragiul egal, de-oarece este îngrădit prin pluralitate și prin votul indirect. Sunt convins, că Andrassy s-a gândit să-și compună astfel proiectul, numai fiindcă era legat prin pact. În privința aceasta noi avem o situație mult mai favorabilă, deoarece nu suntem legați prin nici un fel de pact. Baza noastră este de-a introduce sufragiul universal în așa mod, ca să avem un sufragiul care ține seamă de toate necesitățile și relațiile Ungariei.”

Atâta a spus Hieronymi. Cu nimic mai mult și mai clar, decât Héderváry în Cameră. Doar importanță dacă a dat mai mare chestiei, decât Héderváry, ocupându-se aproape în a treia parte a vorbirii de reforma electorală, pe când în vorbirea de program alui Héderváry chestia dispăruse aproape între celelalte. Fraze patriotice n-a spus nici Hieronymi, dar la el se mai explică. În Iglo sunt în majoritate alegători slovaci. Unul din cei din loc vorbise chiar slovaceste.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Sonet.

Venus din Milo.

III.

O! nu, ori cât ar fi de fermecată
O daltă, n-a putut să te învie!
Ce braț putut-a să-ți arunce ție
Atâta viață 'n piatră nemișcată!

O! tu ai fost odinioară vie,
Tu ești părtașa lumii de-altădată
Și-ai împietrit senină și curată,
Purtând pe corp a vremilor mânie!

De-atâtea veacuri tu surăzi senină;
În mărmarurit-acel ce te privește;
Din amândoi tu pari mai cu viață!

Pe-acei ce vin la tine și se 'nchină
Privirea ta senină-i liniștește,
I-ai mângăia, dar n-ai a tale brață!

Alfred Moșoi.

C. Sandu Aldea.

Logodnica.

(Fine).

II.

Când mai erau cinci zile până la nuntă, logodnicul Luciei fu omorât într-o deraiere de tren și vestea morții lui sgu-dui atât de mult pe fata lui Roșculeț, încât până la ziua Crucii ea pluti între viață și moarte, și abia pe la Vinerea mare se putu da jos din pat. Când s-a uitat pe fereastră, frunzele cădeau din pomi, galbene, ruginite, însângerate. Veniră în curând și vânturile reci, cari nu mai lăsară nici o frunză pe pomi și zăpada acoperi foarte de vreme câmpiile în acel an.

Toate stăruințele bătrânului de a veni cu el la București, ca în fiecare iarnă, rămaseră zadarnice. Fata nu mai vrea să plece dela Pojarnița. Numele acesta avea pentru ea ceva din răsunetul sfâșietor al unei trâmblări de jale și locul, în care o ajunsese vestea morții lui Mircea, era sîntit prin durerea ei.

De cum da soarele 'n deseară, se lipsea de fereastră și rămânea așa până ce se întuneca în odaie. Urmărea apusul soarelui, care făcea văzduhul roz și învăluia

grădina într-o lumină de fantastică primăvară, lăsând apoi între cer și pământ o mare de sânge.

Uneori începea a ceti scrisorile logodnicului, încredințată că sufletul celui mort e lângă ea și o ascultă. Intr-una îi scria:

„Recitesc adese-ori scrisorile tale și zile întregi îmi cântă în suflet unele cuvinte din ele. Câte odată răsare dintre rândurile cu slovă mărunță o față bălate, luminată de doi ochi albaștri, voalați de melancolia unei dulci reverii și atunci due încet la buze dulcele tău răvaș și văd cum ochii albaștri se închid ca două flori de ciroare sub vâpaia arzătoare mele sărutări.”

Intr-alta îi amintea:

„Mai ții minte plimbarea cu sania prin pădurea Pojarniței într-o dimineață cu promoroacă? Sania luneca fără nici o sguiduire pe pârția de zăpadă și copacii încercați cu flori de argint sburau pe lângă noi. Crengile frasinului atârnav ca o peteață groasă, păducelul și măcieșul aveau flori de tuberoze, curpenul sălbatec întindea ghirlande albe între copaci, iar buruienile de pe marginea drumului păreau o revărsare de mărgean alb.”

În momentele acelea mă gândeam că trec eu o zână prin pădurea de argint din basmele noastre.”

La gândul, că cel ce-i scria astfel nu mai trăiește, simțea o atât de grozavă durere fizică, încât țipa, ceea ce umplea de spaimă pe bietul Roșculeț.

Alteori avea viziunea lămurită a deraierii trenului: auzea sgomotul sfărâmărei vagoanelor, vedea mutilarea înfiorătoare a călătorilor și atunci rămânea cu ochii pironiți într-un punct. În punctul acela creștea în câteva clipe arătarea iubitelui ei: un corp strivit, însângerat și doi ochi mari negri, cari priveau neclintit la dansa.

Bătrânul cercase de mai multe ori s-o mângăie, să-i dea nădejde, vorbindu-i de planul lui de a vinde Pojarnița și de a pleca amândoi la Paris:

— Vara vom merge la Saint-Cloud, la Versailles, la Fontainebleau, iarna la concertele și la operă. Nu-i așa, Lucio?

Dar ea îl rugă atât de stăruitor s-o lase în pace, încât Roșculeț nu mai îndrăsnea în cele din urmă să mai între în odaia ei. O păzea însă cu grijă, tresărind ori de câteori i-se părea că vorbește singură.

Seara tremurâ de frig pe coridor, ascultând la ușă, până simțea că se culcă Lucia și apoi pornea spre odaia lui. Dar într-o seară ea îl surprinsese ascultând la ușă. La vederea bătrânului ei tată, care sta

Héderváry la Viena și altele.

(Prin telefon). După audiența de ieri a lui Héderváry la Regele, s-a dovedit cu prisosință, că toată acțiunea de amalgamizare a elementelor andrássyste, kossuthiste și tiszaliste a fost, ca și toate acțiunile din viața publică maghiară, nimic mai mult decât o încercare de-a îmbăta cu apă rece pe cei naivi. Iar scopul îmbătarilor cu apă rece nu-i altul decât acela de-a mai trăgăna momentele luptei decisive, de-a mai câștiga răgaz, și a mai putea ademeni și mitui în vremea aceasta pe toți cei ce-și oferă aderența lor, noului guvern fără partid. Căci nu de partid nu de principii și nu de program fi arde noului guvern. Lui îi trebuiesc unelte. Și pentruca să-și câștige tot mai multe și mai puternice unelte, trebuie să dovedească rând pe rând, că nime nu-i »agreat« la Curte, nici Iusth, nici Kossuth, nici Wekerle, nici chiar Tisza cu Andrássy, — numai și numai el, Héderváry și ai lui. Când se vor convinge de aceasta cei mulți »în așteptare«, se vor găsi cu diumul — unelte.

O să vedeți, că după audiența de ieri Héderváry iarăș va zice mândru: lui Héderváry i-a fost greu, dar mie mi-s pline antișambrelle!

Audiența de altfel a ținut puțin, un ceas; după audiență Héderváry a făcut vizita lui Aerenthal, și a primit, se spune, invitare stăruitoare de-a se prezenta la moștenitorul de tron; pe urmă a vorbit și cu corespondenții ziarelor, cărora le-a spus.

»Am prezentat Maj. Sale două capete, pe două tave, și am lăsat să aleagă. Întâi, firește, am expus Maj. Sale toate motivele, pentru cari Andrássy dorește a se retrage și cere să fie pus în frunte Tisza. Maj. Sa a decis să-și păstreze hotărârile de până aci, negăsind nici un motiv ce l-ar îndemna să le schimbe. Astfel eu am rămas iarăș cu capul meuc.

A mai vorbit apoi Héderváry despre trudele sale cu înființarea noului partid și despre intrigele, pe cari este hotărât a le sugruma. Acțiunea de combatere, începută de Hieronymi vor continua o cu puteri îndoite, deoarece acum au mână liberă.

Seara primul ministru a asistat la jurământul ce-a depus banul Croației.

Kossuth desmințește în ziarele de seară știrea, că el s-ar fi învoit să-și dea concursul la gruparea pentru care lucrează Héderváry!! În fața Maj. Sale acesta a vorbit fără autorizația lui Kossuth.

O. M. G. E., asociația agrarilor, a primit cu vie mulțumire numirea lui Serényi la resortul agriculturii și l-a asigurat de sprijinul său. Tot așa a primit și O. M. K. E., asociația marilor comercianți, numirea lui Hieronymi. Asociația asta pe

de-asupra a ținut să reprobe obstrucțiile parlamentare, fiind ele păgubitoare pentru industrie și comerț.

S-a primit până acum dimisia fișpanilor: Bánffy din comitatul Cojogna, Bittó din comitatul Pojun, Glasz din com. Bihar și Karolyi din comit. Arad, Kubik din com. Borsod și Náway din com. Cianad.

Comitatul Fejer a votat neîncredere guvernului cu 80 voturi față de 17, și cu scene violente. Comitatele Somogy și Sibiu și orașele Pojun și Murășvașarhei au luat la cunoștință, fără observație, numirea guvernului.

Stările din Făgăraș.

(Urmare.)

Ce mai scrie stimabilul Șenchea în corespondența d-sale?

Scrie, că toți notarii sunt astăzi membri ai congregației și că la acest fapt eu sunt de vină.

Pentru ce nu scrie d-sa, că sunt și străini membri aleși? Față de aceștia n-are nici un cuvânt? Voiu reflecta eu pe scurt.

În 1892, când m-am ales eu întâișdată deputat fără partid, în fruntea comitatului era fișpanul Bausznern, iar vicecomite Kapocsányi. Bausznern denumit în 1891, venise și el ca mulți alții, cu un program extrem de șovinist. Pe atunci, din patru, aveam un singur protopretor român: Aldulea Mețianu, în cercul meu, la Arpaș.

La alegerea de deputat săvârșită în Februarie 1892, a pășit alături cu mine, însuși alifspanul Kapocsányi, dar din 1300 voturi, abia a primit 96.

Din momentul acela s-a pornit o goană ne mai auzită contra lui Aldulea Mețianu, care apoi a și fost penzionat.

În urma pășirii atât de energice și agresive a fișpanului Bausznern, ne-am înrolat și noi românii sub un stindard, și în o luptă, la care a luat parte vicarul și protopopul de pe atunci, Dr. Iancu Mețianu, avocatul Garoiu, Dr. Micu, Dr. Motoc, părintele Receanu și alții și l-am adus pe fișpan la rezonul convenit.

Erau timpuri, când după marșurirea sa proprie, fișpanul Bausznern, cu săptămâni înainte de adunările congregației nici dormi nu putea. Iar când am formulat cele 7 puncte ca să punem pe fostul vicecomite Kapocsányi sub acuză, motivarea acesteia în ședință a căzut asupra mea.

Era de nedescris furia ce-i cuprinsese pe acești șoviniști.

În presara adunării congregației, la oarele 11, când țineam consfătuirea, adv. Dr. Motoc, mă face atent, că mâne, când voiu motiva punerea sub acuză, voi fi insultat și scuipat de »plebea« adusă de șoviniști în adunare.

Ce era de făcut?

M-am pus momentan pe sania cesta gata și în noaptea aceia am cutreerat vr-o 10 comune, și în înțelegere cu preoții și cu învățătorii am dat alarmă, am tras clopotele, am adunat oameni și i-am somat să vină la Făgăraș. Dimineața 4000 de oameni umpleau strada Becleanului și piața Făgărașului.

atât de nemiloasă cu ea? Cum îndrăsnise ea să fie atât de aspră cu singurul ei sprijin pe lume, cu acela ce o iubea ca ochii din cap? Ce vânt de rătăcire bătuse în sufletul ei spre a-i spune: egoist? El egoist? El care la cel mai mic semn al ei ar vinde Pojarnița spre a pleca unde ar vrea ea? El care tremurase poate în fiecare seară pe coridor, ascultându-i la ușă, și tresărind la cel mai mic suspin al ei? Ah! Ce rea, ce egoistă se simțea atunci. Cum ar fi mai vrut să cadă în genunchi înaintea lui și să-i ceară iertare! Cum ar fi mai vrut să-i facă pe plac spunându-i că vrea să plece departe, departe, cât mai departe de locurile astea, în care și văzduhul era plin de durerea ei!...

Și într-o noapte pe când se frământa în gândurile acestea, i-se pără că aude pași prin sală. Se sculă, aprinse lumânarea și deschise binșor ușa. Nu era nimeni, dar un șgomot ciudat îi isbi auzul. Porni cu băgare de seamă spre odaia lui Roșculeț și ajunsă la ușă, ascultă... Nu-i venea să-și creadă urechilor. Tatăl ei râdea cu hohote. Lovitura lui atât de năprasnică, încât o ameți și ea se răzîmă de usciorul ușei spre a nu cădea. După câteva minute o amintire se trezi în sufletul ei. Ea mai auzise odată acest hohot ciudat! Dar când? Unde? Se chinuia și nu-și putea aduce aminte. Apoi de-odată i-se făcu lumină deplină în

O parte i-am băgat în casa comitatului, alături cu plebea fișpanului, alții jucau la sunetul fluerului în câteva grupe, pe dinaintea casei comitateneze.

Miliția a fost avertizată. Și Dr. Motoc a avut drept. Abia mi-am început motivarea acuzei, și s-au pornit cele mai grețose injurături la adresa mea.

Atunci singur atât am zis: »D-le comite. Te rog spune la aceste adunături să tacă. Căci dacă nu, spun eu la ai mei să strige și atunci nici unul nu veți mai eși din sală.

Comitele a înmărmurit pe scaun Plebea a tăcut. Iar românii au strigat: »așa-i« și când s-au undulat odată așa din giumă, grilajul de lemn ce despărția auditorul de sală, — s-a rupt.

Sub astfel de stări și fapte, am fost lăsat apoi în pace, ca timp de 2 ore să motivez punerea sub acuză.

La votare, se înțelege am căzut, și a trebuit să duelez cu vicecomitele Kapocsányi. Acesta n-a fost primul caz.

În timp de 7 ani cât am fost opozițional, un singur membru străin nu s-a ales de membru în congregație. Chiar pe prim-pretorele Arpașului l-am trântit în sediul lui.

Să spună harnicii preoți Nicolae Solomon, Ioan Pop David, Basiliu Vasu, Solomon Făgărașan și chiar Nicolae Borzea, și alții, că cu ocazia alegerilor pentru congregație în una și aceeași zi eram de față la 4—5 alegeri congregaționale.

Atunci era ușor. Era un singur conducător: vicarul Rațiu și toți ne supuneam. Astăzi toți voiți să fiți conducători și nu faceți altceva, decât vă lăudați prin ziare, — ceia ce se va dovedi și mai la vale.

D-l adv. Șenchea se năpăstuește asupra mea și asupra activității mele, de pe timpul când eram deputat liberal!

Ce s-a întâmplat atunci?

S-a întâmplat că în decurs de câțiva ani din patru posturi ocupate cu străini, au fost aleși trei români protopretori și patru subpretori români și pe lângă aceasta toate posturile vacante de notari, — afară de două — s-au întregit tot cu români. De perzețuții în școală, în biserică, ba nici în viața socială, nici în se pomenia.

Sau nu este așa?

Ba totuși ceva tot s-a întâmplat.

Atunci s-au ales cei mai mulți străini în congregație.

Dar iată motivul.

Din momentul când eu am intrat în partidul liberal, era lucru natural, că legăturii mai strânse trebuia să fie între mine și fișpanul.

De atunci presiunea pretorilor și notarilor referitor la alegerea membrilor în congregație s-a sistat.

D-ta, d-le Șenchea, care de pe atunci voiai să monopolizezi dreptul de naționalist, nici când nu te-ai interesat de alegerile de membri în congregație. Te mulțumiai cu comoditatea de a rosti câteva fraze și apoi să le publici — ca și preținsa vorbire de acum și mai bombastică — prin jurnalele noastre, întocmai ca și în adunarea din toamna trecută, când eu am apostrofat

suflet. La moartea mamei ei, Roșculeț plângea cu hohote și ea băgase de seamă cu groază că începutul acelor hohote de plâns semăna aidoma cu un hohot de râs. Era vădit acum că bătrânul plângea. Și poate în toate nopțile plânse așa. Durerea acestui om pe care ea îl înfruntase cu atâta cruzime o făcu să plângă încet. Și lacrimile ei începură a curge mai repezi, mai ferbinti, când i-se ridică în suflet, în fuigerarea cătorva clipe, o scenă la care ea se gândise mult în vremea din urmă: ea întinsă în sicriu și Roșculeț smulgându-și părul, bătându-se cu palmele peste față și hohotind în plâns ca la moartea mamei ei...

— Tată! — zise ea, între două sughișuri de plâns.

Și deoarece nu auzi nici un răspuns, bătu încetinel în ușă. Bătrânul deschise și, se ivi în cadrul luminat. Era îmbrăcat, slab, cu ochii înroșiți de plâns, galben și bătrân.

— Ah! Tată! Bunul meu tată! — suspină ea — când plecăm de aici?

Și-i căzu-n brațe, fără putere.

— Când vrei tu puiule, când vrei tu! — răspunse bătrânul, strângându-o la piept, cu iubire, cu grijă, ca pe o pasăre rănită, căreia vroia să-i dea viață.

pe fișpanul pentru păcatele lui administrative și d-ta vorbii de votul universal. (Va urma.) Dr. N. Șerban.

Candidaturi — radicale, sau héderváriste s-au făcut până acuma cele mai multe în comitatul Șopron. În orașul Șopron va candida ministrul Székely față de kossuthistul Csizmadia. În Kismarton avocatul din Budapesta Szokolczai, față de constituționalul Bolgár. În Lövö baronul Solymossy față de poporalul Hencz. În Nagymarton ziaristul Zsombor, față de actualul deputat Tálás. În Nagybjalom contele Niczky față de contele Ioan Zichy. Poporalii sunt de asemenea puternici în comitat.

STIRI.

— 27 Ianuarie v.

Diavolul. G. Dumas, mult apreciatul profesor dela Sorbona din Paris a dezvoltat în București o conferință asupra cazului unei femei bântuite de diavol, caz studiat de d-sa, în de aproape, timp de mai mulți ani.

D-l Dumas a stăruit dela început asupra educației foarte stranii ce primise această femeie într-o familie stăpănită de superstiții religioase din Litvania.

Atât mama cât și tata acestei femei îi povestiseră în copilărie tot felul de basme și istorii pline de duhuri necurate, diavoli, sfinți, strigoi etc. În mintea ei s'a făurit astfel din vreme imagina diavolului. Venită, la vârstă de 25 de ani, la Paris, ea a căzut într'un cerc de oameni cari făceau experiențe spiritiste.

În timpul acesta face cunoștință cu un tânăr, cu care se și logodește la Reims. Dar în lipsa sa din Reims, logodnicul moare. La venirea ei, ea împreună cu prietini din Reims, cari practicau spiritismul, își propune să ceară știri prin ajutorul meselor, de la spiritul logodnicului ei. Acesta răspunde. Cu timpul însă răspunsurile lui se înmulțesc și devin obsedante. Atunci dânsa se adresează la preoți ca s'o scape de spiritul logodnicului ei. Și cum preoții nu credeau în astfel de spirite, ei au convins-o că spiritul logodnicului ei nu poate fi altceva decât chiar duhul necurat. În mintea ei se găsea însă un material foarte bogat de felul acesta. Și atunci în chip firesc, acest material a ajutat ca să se formeze în mintea ei ființa reală a diavolului.

Încetul cu încetul, ființa schematică și abstractă a diavolului s'a realizat, a devenit concretă în închipuirea ei. Dânsa i-a atribuit încetul cu încetul, tot felul de sentimente și idei pe care personal le avea dânsa.

Ca să scape de această închipuire, care o plectisea, femeia a făcut apel la tot felul de oameni: preoți, medici, savanți, vrăjitori etc. Nimeni n'a fost în stare s'o scape de duhul necuratului. Neavând încotro, a trebuit să se rezemneze să suporte pe închipuitul diavol. Acesta, adăvărât, cu cât trecea se făcea mai blând mai bun, mai amabil: El evalua cu temperamentalul femeii și trecea prin aceleași stări sufletești, ca și dânsa. În cele din urmă, diavolul s'a schimbat într'atâta, că a început a deveni și el religios, evlavios chiar, și a sfârșit prin a se împărtăși la biserică. Ajuns în această fază, diavolul a devenit mai îngăduitor și mai ușor de combătut. Precepte și învățături, care îi rămăseseră tot de la părinții ei, interveniră la urma urmei pentru a goni din închipuire-i pe diavolul convertit. Tot felul de sfinți închipuiți, unii mai buni și mai protegiuitori de cât alții, îi aduseră ajutorul lor ca să gonească în sfârșit din închipuirea femeii pe necuratul.

D. Dumas a alternat această expunere de fapte cu interpretări și considerații generale psihologice și filosofice de cel mai viu interes.

Dânsul a arătat că legendele superstițioase ale evului mediu nu s'au putut forma decât după mecanismul bine analizat și studiat al cazului prezentat de femeia descrisă. Și de aci se poate ușor ve-

rușinat în fața ei, simți un val de căldă milă și o dorință de a i-se arunca la piept și a plânge cu capul plecat pe umărul lui, fi străbătu toată ființa. Dar mai în același timp își aduse aminte că dacă nunta se făcea la trei săptămâni după logodnă, cum zicea Mircea, ea ar fi fost acum fericită. El însă n-a vrut, el a călcat în picioare fericirea ei, viața lui. Și cum Roșculeț stătea ca un vinovat înaintea ei, zâmbind cu sfială, ea îl întrebă:

— Ce cauți aici?

— Lucico?...

— Ce cauți aici?

— Venisem... vream...

— De ce n-ai vrut să facem nunta, cum zicea el?

Bătrânul vru să îngâne un răspuns dar ea îl incremeni pe loc, repetându-i de trei ori un cuvânt care-l isbi drept în inimă:

— Egoist! Egoist! Egoist!

El nu putea zice nimic. Se uită la ea cu ochii umezi de lacrimi și plecă șovăind. În mintea lui încolțise un gând crud: Lucica și-a pierdut mințile. Și din seara aceea își petrecea nopțile plângând.

Dar din seara aceea gândurile fetei se îndreptau tot mai des spre el. Ce vinovat era bietul ei tată dacă soartea fusese

dea rolul pe care-l poate juca în interpretarea și scrierea istoriei ori ce adevăr descoperit și studiat de psihologie și de fiziologie experimentală.

D. Dumas a terminat arătând că transformarea, pe care a încercat-o diavolul descris, este, în definitiv prea asemănătoare cu evoluția, pe care a încercat-o în închipuirea omenirii idea, opusă, a lui D-zeu. Dintr-un Iehova rășboinic, crud, răzbutător, teribil, avem azi un Christos blajin, îngăduitor, pașnic, fermecător. Urmările cuvinte ale d-lui Dumas au fost sublimite de repetate aplauze.

Ploi mari în România. O telegramă din T-Severin, anunță că din cauza ploilor din întreg județul, circulația a fost întreruptă în plășile Cloșani, Motru de sus și Motru de jos; drumurile sunt stricate. Rîul Motru amenință cu revărsarea. S'au luat măsuri pentru restabilirea comunicației. Ploile continuă.

D-na Lucia Cosma la Ateneu. Uvertura „Manfred” de Schumann a deschis concertul orchestrei permanente și curioasă lucrare a celui mai poet dintre muzicanti s'a bucurat de o interpretare, care a fost mult aplaudată. Cu Simfonia Nr. 8 Beethoven orchestra n-a dat încă odăta din acele plăceri, pe care o poate da numai muzica lui Beethoven. Un entuziasm și o mândrie pe deplin justificată a stărnit concursul dat la acest concert de d-na Lucia Cosma, una din cântărețele noastre cele mai desăvârșite din Ardeal. D-na Lucia Cosma e stăpână — deplin stăpână — pe o voce de soprano legeră, de o rară puritate de intonație, egală în toată întinderea ei, plină de farmec și duiosie în timbru — și la aceste daruri se adaugă o vocală minunată, care face din fiecare sunet, din fiecare tril sau notă filată o admirabilă lucrare de cizelare, cum s'a văzut și în cântecul »Solveig» și în »Röslein», »Röslein» și în Vilanella. Ovațiunile pe care s'au făcut au fost adresate marelui sale talent și dacă au fost și atât de entuziaste, e că această minunată stea a cântecului strălucite pe cerul Ardealului. Ceea-ce ne-a arătat ieri e numai o mică arvună, care anunță ce vom putea asculta la concertul său dela 8 Februarie. Procesiunea nocturnă de Rabaud a ajuns unul din triumfurile orchestrei noastre și încheind concertul de ieri, ea a produs din nou o adâncă impresiune asupra numărului auditor.

Pentru Paris. La ministerul lucrărilor publice din România s'a deschis o listă de ajutorare pentru victimele inundațiilor din Paris.

Au subscris d-nii N. N. Herjeu, secretar general, 40 lei; inginer inspector Sergiu Caralechi, inginer șef Nestor Urechia, inginer șef V. Voiculescu, inginer Eugen Ștefănescu și N. Oprescu, câte 30 lei; inginer-inspector Iuliu Zanne, inginer inspector G. Panait, inginer inspector Iacob Papadopol și inginer inspector Arghir Chișciuc câte 20 lei; G. Morțun, șef de cabinet, G. I. Oprescu și Dim. Ch. Popescu, câte 10 lei. Au mai subscris sume mai mici ceilalți funcționari. Suma subscrisă până acum este de aproape 450 lei.

Dare de seamă și mulțumită publică. Ocazia reprezentăției și dansului date cercul conferențiar al învățătorilor români gr. or. din Săcele, în 26 Dec. 1909, parte în folosul fondului cultural arhiepiscopescan, parte în folosul fondului propriu, au binevoit a suprasolvi următorii P. T. Domni: Moise Ciută 20 cor., Romul Verzea 20 cor., Deák Sándor, George T. Medianu, George Dragoș, câte 2 cor., Ioan Er. Boțeanu, Octavian Simțion, Boga Jenő, câte 1 cor., Császár Irén 20 fl., Ștefan Paclea 2 cor. În total s'au încasat 283 cor 80 fl., din cari subtrăgându-se speșele de 117 cor. 60 fl. rezultă un venit curat de 106 cor. 20 fl., cari s'au predat destinațiunii. Tutorii acestor generoși domni, precum și ceilalora, cari au binevoit a participa la petrecere, le exprimăm cele mai vii mulțumiri. Tot odată ne împlinim o plăcută datorie, aducând și pe această cale căldurose mulțumiri doamnelor: Constantin Pașcu, Alexandru Vidriginescu, Dumitru Ciocan, Ioan Butu, A. Nistor și A. Manole pentru valorosul concurs ce ne-au dat la executarea programului, contribuind în mod esențial la reușita petrecerii. Satulung, 31 Ianuarie 1910. S. Luca, president.

Dela Liga Culturală. Venitul curat al Festivalului Ligei dat la 15 Ianuarie în Sala Ateneului e de lei 657,25 cu toate că membrii Ligei Culturale au beneficiat de intrare gratuită. Pe viitor asemenea festivități se vor da în fiecare lună.

În urma hotărârii și sub conducerea Comitetului Central a apărut un frumos volum de 100 pagini, cuprinzând o mulțime de articole și alte semne de durere ale neamului și în amintirea neuitatului Augustin Bunea. Cartea costând 0,50 b se poate procura dela principalele librării, dela secțiile Ligei din țară și dela sediul Ligei, str. Lușier 1.

Aeroplanul Vlaicu. Construcția aeroplanului Vlaicu va fi complet terminată peste câteva zile de atelierele arsenalului armatei române sub direcțiunea personală a d-lui colonel Adrian Miclescu și a inventatorului D. Aurel Vlaicu s'a întors din Franța unde a ales pentru aparatul său unul din motoarele cele mai perfect construite până în ziua de azi, de o putere de 20—60 cai și care costă 12.000 franci. Ministerul de război a trimis prețul motorului, care va sosi în țară spre sfârșitul lunii Februarie. D. Vlaicu așteaptă încă arborele principal, care a fost comandat în Germania și care va sosi în curând, pentru a începe montarea aeroplanului său. Cele două helice de aluminiu, cari au fost construite în arsenal sunt gata. Ele au un diametru de trei metri și au fost construite după indicațiile inventatorului, încercările de rezistență lor se vor face în primele zile ale săptămânii viitoare.

Repetiția generală a piesei »Chantecler». Alături seară a avut loc repetiția generală a piesei »Chantecler» de Edmond Rostand. Pe bulevard se strânsese o mulțime enormă, care făcea tot felul de glume. Câțiva artiști, cari se duceau la teatru cu frizuri de cocoși și cu piteni, au fost primiți cu strigăte de »Cocoricoc». Jean Coquelin coroșul a apărut pe avant scenă și a rostit un prolog, explicând subiectul piesei. Regisorul avușese grija ca prologul să fie însoțit de sgomote rustice. Prologul a fost primit cu aplauze. Ridicându-se cortina, publicul a admirat mult perspectiva minunată ce i-o ofereau scena.

Costumul actorilor au făcut o impresie bună. În al doilea act preponderază elementul muzical. Publicul se aștepta la o satirizare a societății de astăzi.

Scena satirică, în care se reprezenta un »site of eloquetha» la o biblică, a fost aplaudată.

Pentru masa studenților români din Brașov au intrat de a:

Pe lista de colectă nr. 210 (colectant Ioan Moarcăș, cl. IV gimn.): Ioan Milu 1 cor. 20 b., Ioan Bărsan, cantor 3 cor., Nicolae Bărsan, croitor 1 cor., Ioan Broșu, preot 2 cor., Daniil Martin, învățător 1 cor., Constantin Barbu 2 cor., George Barbu 1 cor., Ioan Lepșia 1 cor., Andrei Voina 1 cor., Ioan Aldulea 1 cor., Andrei Moarcăș 1 cor., Toma Moarcăș 1 cor., Paraschiva Bădițoi 2 cor. Suma 18 cor. 20 b.

Lista de colectă nr. 190, (colectant: Al. Săbău, cl. II. com.): Mihail Popovici, protopresbiter 10 cor., George G. Ioanovici 5 cor., Alexandru Gogoltan 2 cor., Dr. Ioan Popovici, advocat 5 cor., Iosif Paica 1 cor., Gheorghe T. Petcovici 1 cor., Nicolae Stoica 1 cor., Mihail Buțoi 50 b., Alexandru Deac 1 cor., Nicolae Milivoi 50 b., Andronic Petcu 60 b., Alexandru Dărăbănt 50 b., Ilie Ciocac 1 cor., Antonie Popescu 1 cor., Gonia Gheorghe 1 cor., Ioan Murariu 50 b., Traian Hențu, învățător 1 cor. (Toți din Orșova). Cu totul 32 cor. 60 bani.

Primească generoșii donatori sincerile noastre mulțumiri. — Direcțiunea școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.

Locale. Cei cari plătesc dare de venit cl. IV, să grăbească a depune fasiunile lor la perceptorat în timp de 48 de ceasuri, almintrelea vor avea să suferă toate urmările!

Despre originea cuvântului »Bosnia».

(Urmare.)

În șe-înța Academiei-Române în 12 Noiembrie 1893, D. Dim. Sturdza a comunicat despre o carte și anume: »Descrierea consiliului dela Constanța (Constans)» făcută de către Ulrich de Reichenthal la 1417 D-sa a fost chiar însărcinat din partea municipiului de acolo cu părerea acestei descrieri și cărui i s'a fost dat chiar spre acest scop și manuscrisul original din arhivă. În cartea lui Reichenthal se află deci între mai multe steme de pe steagurile celor veniți la Constanța, și două steme princiare, pe care le aduseră cu sine reprezentanții oficiali ai României: »Die Wallachen». Ambele sunt sub o coroană ducală și în ambele se întâmpină deopotrivă capete negre de arapi, cu deosebire numai, că pe una sunt trei capete negre întoarse spre stânga, pe cealaltă însă două figuri aproape întocmai cu cele

publicate de Boliac. (Daco-române Nr. XXII), care nu arată de unde le-a luat și anume: »Doi arapi întregi, goi, fără legătură, totuși cu spatele unul cătră altul, brațul stâng al fiecăruia fiind ridicat în sus, astfel că ambele se unesc încrucișându-se în nivelul copitelor, iar brațele drepte sunt lăsate în jos și picioarele au aerul de a dansa».

Cum arată însă marca veche a Bosniei?

În Fojnița, un orășel mic în nord de Saraievo se află o mănăstire și în acea mănăstire o carte, pe care sunt desemnate mai multe mărci, atât ale țării (Bosnia) cât și ale diferitelor familii nobilitare din țară. Pe fila primă a cărții se află următoarea inscripție scrisă cu litere cirilice: »O compilațiune de embleme ale aristocrației bosniace și serbe din timpurile cele mai vechi, compuse de popa Stanislav Rupcir, și făcută în onoarea lui Ștefan Nemanja, împăratul Bosniei și al Serbiei din anul 1340». O copie din această compilațiune se află în arhiva din Viena.

În această compilațiune se află între altele și o marcă a lui Dușan Ștefan împăratul Serbiei. Emblema întreagă ne înfățișează un scut cu un câmp albastru. Pe ste acest scut se află un coif încoronat și pe el o pajură albă cu două capete. Scutul e împărțit în unsprezece câmpuri. Pe două câmpuri roșii se află leul macedonean, pe un câmp albastru trei capete încoronate (emblema Dalmației), iar pe un câmp galben trei câni de aur, două ramuri puse în cruce, cari se finesc la fiecare capăt cu câte un cap negru de arap, apoi o stea și semiluna.

Acți vedem între alte marca vechilor Basarabi, adică »capetele negre de arapi». Literele chirilice, cu care e scrisă inscripția n-au nimica de a face, e numai o înșelăciune istorică, izvorâtă desigur din o prea mare pietate sau chiar șovinism național din partea presumpțivului popă renegat, care ar fi scris această inscripție. E deci, o încercare prea îndrăzneată de a arăta, că deja pe acel timp, adică pe la anul 1340 era totul, totul numai slav, respective numai sârbesc.

Și voievodul român Nicolai Vlahul, ce a fost în anul 1473 instituit de către Matei Corvin, de rege al Bosniei și care era Voievod român din Transilvania, a avut în emblema tot aceste insigne. Aceasta se vede și de pe piatra lui de mormânt ce se află în biserica Minorților din Hoh (Bosnia).

Tot așa se află în Cosmografia lui Sebastian Münster (1541) în »Iliricum» a lui Du Cange (1746) și pe aiurea cele două capete negre, pe cari Hulsius le puse în marca Moldovei și cari sunt atribuite precum am văzut mai sus, și Bosniei.

În opul mai sus citat a lui Iohann v. Asboth, e arătată la pag. 445 o marcă a Bosniei sub titlul »das bosnische Wappen» și anume: un scut, a cărui margine de sus se finește în o coroană. Pe acel scut se află în cruce puse peste olaltă două ramuri și fiecare ramură se sfârșește cu un cap negru de arap. De-asupra peste aceste două ramuri la mijloc e pus un alt scut mai mic și pe el o stea, iară sub stea o semilună.

E prea semnificativă această asemănare atât de izbitoare între mărcile țării-românești, adică ale Basarabilor cu cele vechi ale acestei țări, și mai ales insignele egale cu ramuri în cruce, ce se sfârșesc cu capete negre de arapi.

Bibliografie.

Revista Democrației Române. Director: Gh. Diamandi, 39 strada Plantelor. Sumarul: Gh. Diamandi, Rostol nostru. D. A. Teodoru, Civilizatoriile satelor. C. Banu, Transformarea agriculturii în Danemarca. Proiecte de legi: 1. Legiuirea muncii; 2. Elitenirea traiului; 3. Îmbunătățirea animalelor domestice; 4. Ocrotirea podgoriilor; 5. Sporirea lefurilor și salariilor dela căile ferate; 6. Contenciosul administrativ. — C. T. — Prevederi sociale: Acorduri internaționale în materie de prevederi sociale. — T. S. — Miscare economică: Noțițe privitoare la mișcarea cooperativă. — S. C. — Dela frați: Prima bancă populară în Macedonia. — S. C. — Cronica externă: Criza engleză. — C. T. — Statistică: Alerdările pământurilor foștilor clăcași și ale însurățelilor. — C. T. — Anchete: Ancheta rurală. — Gh. D. — Bibliografie.

Abonamente: În țară: la orașe: pe an 12 lei; pentru studenți, militari și mici funcționari 8 lei; la sate: pentru învățători, preoți, mici funcționari și săteni 3 lei. Administrația Calea Victoriei 56.

„Compassul Românesc” de N. P. Petrescu partea I. și II. ce conține și legea comercială Se poate procura prin librăria gazetei Brașov. Prețul ambelor tomuri plus 3 cor. 20 bani porto.

— »Ciprian Porumbescu, icoane din frământările unui suflet de artist. De Dr. Valeriu Bransice. Broșură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie. Prețul unui exemplar 1 cor. 50 bani. Se poate comanda prin librăria »Gazetei».

Petreceri.

Reuniunea meseriașilor din Săliște va juca Sâmbătă 12 Februarie 1910 piesa teatrală »Timpuri trăite» piesă populară în 3 acte cu cântece din viața Mărginenilor, de I. C. — Dans.

»Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român», despărțământul Mediaș, va da o producțiune (?) teatrală-declamatorică la mese întinse, Duminecă în 20 Februarie n.

Program: 1. »Sezătoare», (chip viu). (De ce »chip viu» ar fi mai bine decât »tablouri vii» — Red.) 2. Oltul de O. Goga, declamată de I. Sighişorean inv. 3. Buchetul, monolog după R. Benedix de Eua, predat de d-șoara Otilia Popovici. 4. Declamațiune, ** 5. Nunta țărănească, (chip viu). 6. Curiozitate femeiască, comedie loc. de M. Popescu.

Corpul inv. dela școala rom. din Poiana-Sibiului invită la producțiunea școlară ce se va ținea Duminecă în 31 Ianuarie st. v. 1910 — Dans.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 9 Februarie. Andrassy desminte știrile, că el ar fi prezentat Maj. Sale prin Héderváry, un plan de descurcare. Héderváry de asemenea rectifică informațiile ziarelor. El zice că de Kossuth n-a făcut nici o amintire.

Budapesta, 9 Februarie. Partidul kossuthist este nespuns de indignat pentru atacurile lui Hieronymi. A fost convocată a conferință a partidului anume pentru a protesta. Insuși Kossuth a ținut discursul de reprobare. A zis, că nu-i cuviincios, ca un ministru să fie atât de agreșiv față de antecesorul său!

Budapesta, 9 Febr. Conte Paul Batthyányi, contracandidatul lui Hieronymi și fost comite suprem a anunțat lui Justh că-și retrage candidatura. Ca motiv da volniciile administrației în favorul lui Hieronymi.

Atena 9 Febr. Liga militară a acceptat acum câteva zile propunerea lui Veniselos, după care regele urma să fie detronat în caz dacă nu ar fi consimțit la convocarea constituantei. Regele George ar fi fost înlocuit cu principele George, fiul principelui moștenitor.

După planul lui Veniselos regele George s-ar fi bucurat și după detronare de lista civilă. Dânsul ar fi fost însă internat într-un apartament al vechiului palat regal.

Constantinopol, 9 Febr. Ambasadorii puterilor protectoare s-au prezentat astăzi la Poartă și au declarat fiecare în parte că nu există pericolul unui război în Balcani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Râm.

Redactor respons.: Ioan Spudercu.

Dr. STERIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena

Consultațiuni

on celebritățile medicale, cu specialiști de la facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

„SOMEȘANA”

instituit de credit și economii societate pe acții în DEJ.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii «Someșana», societate pe acții în Dej, sunt invitați în sensul §-ului 16 din statutele institutului la a

XX-a adunare generală ordinară

care se va ține în 26 Februarie 1910 st n. la 10 oare a. m. în localitatea institutului.

Obiectele:

1. Constituirea adunării, denumirea prin președinte alor 2 notari, 2 verificatori și 2 scrutători.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere despre gestiunea anului 1909.
3. Aprobarea bilanțului și distribuirea venitului curat.
4. Decidere asupra absolvirii direcțiunii și a comitetului de supraveghiere dela responsabilitate pentru gestiunea anului 1909.
5. Satorirea marcelor de prezență pentru membrii din direcțiune și comitetul de supraveghiere.
6. Decidere asupra ridicării capitalului social și în legătură cu aceasta modificarea §§-lor 6., 7., 23., 29., 48., și 58 din statute.
7. Alegerea în direcțiune alor 2 membri pe un period de patru ani. Dej, la 26 Ianuarie 1910.

Direcțiunea.

CONTUL BILANȚ. Incheiat cu 31 Decembrie 1909.

ACTIVE	Cor.	fi.	PASIVE	Cor.	f.
Cassa în numărare	431	63	Capital social	200000	—
Cassa de păstrare postală	218	15	Fond de rezervă	151980	—
Cambii escomptate	846922	—	» special de rezervă	5058	—
Cambii cu acop. hipot.	705070	—	» de penziuni	26631	—
Imprumuturi hipotecari	474358	—	Depuneri spre fructificare	1096221	35
Imprumuturi pe oblig. cu cav.	1915	—	Reescompt.	685793	—
Efecte	54310	—	Deposit.	660	29
Casa institutului și realități de vânzare	83013	02	Creditori	102	—
Giro-conto la banca Austro-Ungară	1034	64	Dividendă neridicată	928	—
Conturi curente a băncilor	24897	49	Interese anticipate pro 1910.	35960	—
Diverși debitori	7716	32	Profit curat	39314	61
	2242648	25		2242648	25

CONTUL PROFIT SI PERDERE.

DEBIT	Cor.	fi.	CREDIT	Cor.	fi.
Interese: după reesc. 39010.25			Interese: dela cambii escomptate.	134039	60
» după depuneri 55032.79			imprumuturi bipotecari	31634	38
» fondurile de rez. 6096.02			imprumuturi pe oblig. cu cav.	230	44
» fondul de penz. 1524.64			dela efecte.	4558	21
Spese: de birou și p.p. 4650.41	101663	70	Arândă și chirie	2218	76
salare și bani de cuartir 17697.84			Provizțiuni.	13599	66
salariile direcț. și comitetului de reviziune 3950.—					
marce de prezență	1952.—	25			
Dare: erarială, comunală și după realit. 7117.63					
după depuneri	5503.26	89			
Amortizări din casa institutului și mobilier	2392	60			
Abscrieri	2039	—			
Profit curat	39314	61			
	186281	05		186281	05

Ioan Georgiu m. p. preș. Dej, la 31 Decembrie, 1909. Augustin Pinteș m. p. cont.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Teodor Mihail m. p. Dr. Demetriu Ciuta m. p. Gregoriu Pușcariu m. p. director executiv. Teodor Hermann m. p. vicepreș. Dr. Clemente Barbul m. p. Georgiu Gradovits m. p. Dr. Ioan Kerekes m. p.

Am examinat conturile de mai sus, pe cari le-am aflat în ordine și exacte întru toate. Dej, la 26 Ianuarie 1910.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Dr. Alexandru Pop mp., Dr. Gavril Tripon mp., Matei Pop mp., Iosif Lissai mp.

Raportul comitetului de supraveghiere.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiere raportând On. adun. gen. despre demersul afa erior, Vă relatăm, că în decursul anului de gestiune 1909 ne-am prezentat în biroul institutului de mai multe-ori revizând casa, documentele, precum și toate cărțile principale și auxiliare de comptabilitate, pe cari le-am aflat în ordine exemplară.

Într conturile Bilanț, Profit și Pierdere, cari s-au încheiat cu finea anului, examinându-le special, am constatat că sunt exacte și întru toate corăspunzătoare atât legii comerciale, precum și statutelor societății. De oarece și noi ne alăturăm la propunerile direcțiunii referitoare la împărțirea profitului curat; rugăm Onorata adunare generală, ca:

- a) să binevoiască a primi propunerile direcțiunii;
- b) să aprobat bilanțul de pe anul de gestiune 1909.
- c) să dea absolut direcțiunii și comitetului de reviziune pe anul 1909.

Dej, la 26 Ianuarie 1910.

Comitetul de supraveghiere.

Raportul direcțiunii.

Onorată adunare generală!

Avem onoare a prezenta socotilele anului de gestiune 1909, care este al douăzecilea an al activității institutului nostru »Someșana«.

Din pragul acestui scurt period de existență să aruncăm o privire asupra trecutului pentru a constata înaintarea și consolidarea temeinică a institutului nostru precum și rostul economic și cultural ce l-a îndeplinit el.

Inițiatorii respective fundatori au întemeiat »Someșana« în anul 1890 cu un capital de 100000 coroane luptându-se cu fel de fel de greutateți. În anul 1896 capitalul social a fost sporit la suma îndoită de 200.000 coroane prin emisiune nouă de acții. Astăzi contemplăm ridicarea repetită a capitalului social, prin o altă emisiune de acții.

În anii de criză economică și financiară am procedat cu toată cruțarea față de debitori, iar echilibrul operațiunilor ni l-am păstrat neșugit.

După 20 de ani am ajuns că astăzi averea institutului nostru (capital social și fonduri adăugându-se și dotația proiectată din venitul anului espiat) să se urce la suma de C. 402,000 Acest rezultat îmbucurător garantează pe deplin soliditatea și viitorul »Someșanei«.

Pe lângă sporirea treptată din an în an a averii societății noastre, acționarii totdeauna și-au căștat dividendă în măsură cuvenită: 8% după prețul nominal (200 C) al acțiilor, iar pentru sco. uri culturale și de binefacere (ajutoare de biserică, școli, deosebite instituțiuni și întreprinderi culturale, ajutorări multor indivizi și studenți, săraci etc.) s-a conferit de la început până azi cu totul suma de: 28,000 coroane.

Ajutați de Dumnezeu, avem toată încrederea și speranța într-un viitor și mai rodnic.

După aceasta ne luăm voie a Vă prezenta rezultatul, respective bilanțul anului trecut:

Din contul bilanț Vă puteți convinge, că institutul nostru și în anul acesta a făcut progres multumitor în toți ramii de operațiuni față de anul anterior.

Activele se prezintă cu C. 2.242,648.25, deci cu C. 238,630.81 mai mult decât în anul anterior.

Circulația cassei a fost de Cor. 4.818.559.99, iar circulația anuală de Cor. 18.671.094.08. La pasve poziție mai însemnată se arată depunerile spre fructificare cari au ajuns suma de C. 1.096,221.30. Creșterea însemnată a acestui cont este dovadă despre încrederea pusă în institutul nostru.

Pentru soliditatea bilanțului am aflat corăspunzător a face următoarele amortizări:

- a) din prețul caselor institutului C. 1000.—
- b) din mobilier amortizându-l total C. 1.392.60, iar din pretenziunile institutului ca dubioase am abscriș suma de C. 2039.—, însă din pretenziunile acestea cu vremea barem o parte eventual se va putea încasa.

În anul acesta ies din direcțiune conform §-lui 27 al institutului după ordinea vechimei Domnii Dr. Demetriu Ciuta și Dr. Ioan Chereheș, deci veți avea să alegeți în direcțiune 2 membrii pe un period de 4 ani.

Profitul curat face suma considerabilă de C. 39,314.61 pentru a căruia distribuire în înțelesul §-lui 56 din statut facem următoarea propunere:

1. Să se dea 5% dividendă acționarilor C. 10,000.—
 2. » » » 20% fondului de rezervă » 5,862.92
 3. » » » 6% » » penziuni » 1,465.73
 4. » » » 4% tantiemă directorului executiv » 1,172.58
 5. » » » 4% » » funcționarilor » 1,172.58
 6. » » » 5% pentru scopuri culturale și de binefacere » 1,465.73
 7. » » » 12% fondului special de rezervă » 3,517.76
- iar din restul de C. 14,657.31
8. să se dea 3% supradividendă acționarilor » 6,000.—
 9. » » » fondului de rezervă cu dotație extraordinară » 2,157.03
 10. fondului special de rezervă ca dotație extraordinară » 924.24
 11. Să se dea fondului de penziuni ca dotație extraordinară » 4,903.27
 12. Să se dea remunerație oficialilor fără drept la tantiemă » 672.72

Total . . . C. 39,314.61

Referitor la distrbuirea sumei de sub punctul 6., de coroane 1,465.73 destinată pentru scopuri culturale și de binefacere, facem următoarea propunere:

1. Bisericii gr. cat. din Torda-Vilma . . . C. 150.—
2. » » » » Boiu-mare . . . » 150.—
3. » » » » Mestracăn . . . » 150.—
4. » » » » Letca » 150.—
5. » » » » Lemnii » 150.—
6. » » » » Ciătan » 50.—
7. » » » » Curtuius » 50.—
8. » » » or. » Vima-mare . . . » 50.—
9. » » » » Săcătura » 50.—
10. » » » » Văleni » 50.—
11. » » » » Poiana Blenchi . . . » 50.—
12. » » » » Falcușa » 50.—
13. Atelierul de țesături din Deva . . . » 50.—
14. Masa studenților români din Brașov . . » 25.—
15. » » » » Năsăud . . . » 25.—
16. Spitalul comun din Dej » 20.—
17. Școala elementară rom. cat. din Dej . . » 10.—
18. lui Vasiliu Malinaș teolog orb Figa . . » 20.—
19. lui Gavriș Abui din Antoș » 20.—
20. lui Ioan Harșa din Viena » 100.—
21. la dispoziția direcțiunii » 95.73

Total . . . C. 1,465.73

Primindu-se aceste propuneri dividendă anului 1909 se va fixa în 8% sau 16 Cor. per acție, iar fondurile de rezervă a institutului vor face suma de Cor. 169,500.— și fondul de pensuni al funcționarilor Cor. 33.000.—

Vă rugăm deci, ca după cetirea raportului comitetului de supraveghiere să binevoiti:

- a) a pertracta obiectelele cuprinse în convocator,
- b) a aproba bilanțul încheiat cu 31 Decembrie 1909,
- c) a primi propunerile noastre referitoare la distribuirea profitului curat,
- d) a da absolut direcțiunii și comitetului de supraveghiere de pe anul de gestiune 1909

Dej, la 26 Ianuarie 1910.

Direcțiunea.